

*Aleksandra Podwysocka**

DŁUGOTRWAŁE BEZROBOCIE W POLSCE W LATACH 2000-2015 NA TLE WYBRANYCH KRAJÓW UNII EUROPEJSKIEJ

Z a r y s t r e ś c i: Długotrwałe bezrobocie jest potwierdzeniem istnienia trwałej nierównowagi na rynku pracy. Skutkuje ujemnymi skutkami w sferze ekonomicznej, społecznej i indywidualnej. Celem opracowania jest przedstawienie zmian w długotrwałym bezrobociu w Polsce, prezentacja i ocena na tle wybranych krajów Unii Europejskiej w latach 2000-2015. Do badań wykorzystano ogólnodostępne materiały statystyczne i elementy statystyki opisowej. Ponadto dokonano przeglądu literatury poświęconej zagadnieniom długotrwałego bezrobocia.

S ł o w a k l u c z o w e: długotrwałe bezrobocie, dynamika zmian długotrwałego bezrobocia, skutki bezrobocia

K l a s y f i k a c j a J E L: J24; L 21

WSTĘP

Najbardziej szkodliwym dla gospodarki rodzajem bezrobocia, jest bezrobocie długookresowe. Z jednej strony jest potwierdzeniem istnienia trwałej nierównowagi na rynku pracy, z drugiej zaś skutkuje ujemnymi skutkami w sferze ekonomicznej, społecznej oraz indywidualnej. Stanowi więc istotny problem gospodarczy, skutkujący wykluczeniem społecznym, dezaktualizacją posiadanego kapitału ludzkiego oraz licznymi konsekwencjami dotykającymi zarówno samych bezrobotnych, jak i całą gospodarkę.

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie zmian w długotrwałym bezrobociu w gospodarce polskiej, prezentacja i ocena na tle wybranych

* Adres do korespondencji: Aleksandra Podwysocka, Politechnika Gdańska, Wydział Zarządzania i Ekonomii, Katedra Analizy Ekonomicznej i Finansów, ul. Traugutta 79, 80-233 Gdańsk, e-mail: a.podwysocka@wp.pl;

grup krajów Unii Europejskiej w ostatnich kilkunastu latach, w których najpierw mieliśmy do czynienia z intensywnym okresem przygotowań Polski do członkostwa w UE i pierwszymi latami tego członkostwa (lata 2000-2006), a następnie okresem trwania w Europie kryzysu gospodarczego i jego skutków (lata 2007-2015). Ze względu na zakres badań i dostępność danych w opracowaniu wykorzystano wtórne dane statystyczne pochodzące z bazy OECD, których zakres czasowy obejmuje lata 2000-2015. Badanie przeprowadzono wykorzystując ogólnodostępne materiały statystyczne i elementy statystyki opisowej. Ponadto w niniejszym opracowaniu dokonano przeglądu literatury poświęconej zagadnieniom długotrwałego bezrobocia.

1. DŁUGOTRWALE BEZROBOCIE

Zagadnienie długotrwałego bezrobocia to zagadnienie badawcze, które w ostatnich kilkunastu latach coraz szerzej poruszane jest w literaturze przedmiotu [Kostrzewski, Worach-Kardas, 2008, s. 504-510; Markowicz, Bieszk-Stolorz, Gdakowicz, 2013, s. 233-252; Bartosik, Mycielski, 2016, s. 435-461]. Wynika to niewątpliwie z coraz większego zrozumienia związku między poziomem tego bezrobocia a poziomem rozwoju gospodarki. Związek ten ma bowiem charakter sprzężeń zwrotnych [Niedzielski, Domańska, 2005, s. 15], w którym w przypadku obserwacji generowania przez gospodarkę niewystarczającej liczby miejsc pracy zaobserwować można zwiększenie bezrobocia. Natomiast zwiększając się bezrobocie wpływa na znaczne ograniczenie rozwoju gospodarki.

Analizując zagadnienie długotrwałego bezrobocia i jego skutki dla gospodarki istotnym jest dokonanie przeglądu jego wybranych definicji, które zaprezentowano w Tabeli 1.

Tabela 1. Wybrane definicje długotrwałego bezrobocia

Autor	Rok	Definicja
1	2	3
E. Niedzielski, L. Domańska	2005	„Długotrwałe bezrobocie i jego skutki zdecydowanie zmniejsza szansę na aktywizację zawodową osób dotkniętych tym zjawiskiem. Wiąże się to z dezaktualizacją kwalifikacji zawodowych i następstw mentalnościowych, będących wynikiem internalizacji postawy osoby bezrobotnej. (...) Długotrwałość bezrobocia utrwała postawy roszczeniowe, zwiększa nacisk na „transfery socjalne”. (...) Trwale wykluczenie jest zjawiskiem o bardzo negatywnych skutkach społecznych, oznacza także zanik aktywności gospodarczej obszarów zamieszkujących przez ludność zmarginalizowaną.”
A. Stańko	2008	„Bezrobocie długotrwałe powoduje izolację w społeczeństwie, hamuje aktywność, pozbawia godziwych warunków życia oraz relacji z innymi osobami. Dodatkowo, nie powstają oszczędności z dochodów wykorzystywane na starość w postaci składek na ubezpieczenie emerytalne.”

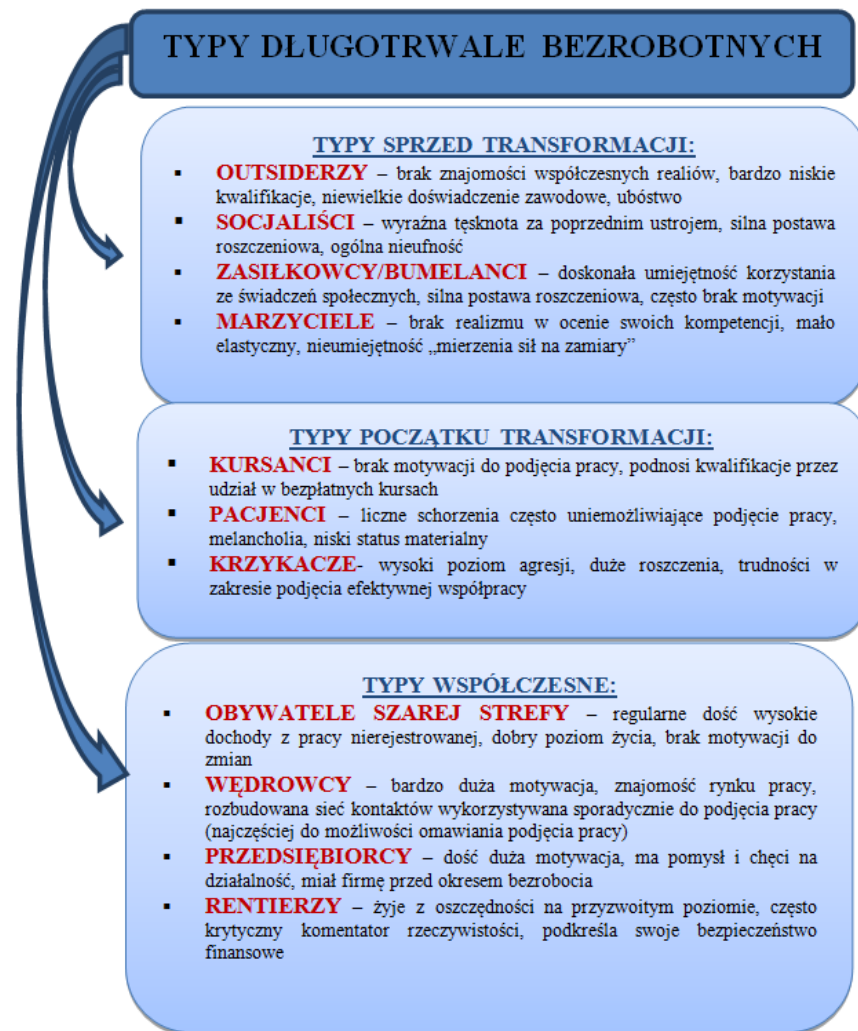
M. Woźniak	2010	„Z perspektywy ekonomicznej długotrwałe, masowe bezrobocie destabilizuje gospodarkę, obciąża finansowo pozostałą część społeczeństw, nie ma z niego żadnej korzyści, nie stymuluje ono również popytu wbrew temu, co twierdził Keynes. Niewykorzystane pozostają zasoby ludzi zdolnych do pracy. Z perspektywy jednostki bezrobocie to przede wszystkim ubóstwo-bieda, brak środków na podstawowe potrzeby: dach nad głową, żywność, leki i transport po mieście. Brak pracy powoduje negatywne konsekwencje psychiczne, stygmatyzację społeczną oraz brak poczucia własnej wartości. W dalszej konsekwencji może to powodować rozwój chorób psychosomatycznych i w efekcie zwiększa śmiertelność wśród długotrwałe bezrobotnych.”
M. Balcerowicz-Szkutnik	2014	„Bezrobocie a zwłaszcza bezrobocie długoterminowe jest poważnym problemem społecznym. Pozostawanie bezrobotnym przez długi okres uruchamia proces destrukcji wyrażający się izolacją społeczną, brakiem zaufania do siebie, stresem w rodzinie, spadkiem kondycji intelektualnej i duchowej, nikłym stopniem mobilności zawodowej. Jest to poważny problem nie tylko społeczny, ale i ekonomiczny. Osoby długoterminowo bezrobotne mają mniejsze szanse na znalezienie pracy z trzech powodów – spadają ich kwalifikacje, umiejętności i doświadczenia stopniowo się dezaktualizują, zmniejsza się optymizm i entuzjazm do szukania pracy. Pozostawanie bez pracy przez dłuższy okres prowadzi do patologii społecznej, a zwalczanie patologii należy do najtrudniejszych i najbardziej kosztownych metod zwalczania negatywnych skutków bezrobocia.”
L. Kucharski	2015	„Bezrobocie długookresowe ma wiele negatywnych konsekwencji, zarówno dla samych bezrobotnych, jak i dla całej gospodarki. Wydłużanie się okresu bezrobocia pogarsza sytuację ekonomiczną bezrobotnych i ich rodzin. Wzrost bezrobocia długookresowego prowadzi również do ubytku kapitału ludzkiego osób bezrobotnych.”
M. Maksim, M. Wojdyło-Preisner	2015	„Długotrwałe bezrobocie jest istotnym problemem społeczno-ekonomicznym. (...) Konsekwencje długotrwałego bezrobocia są wielopłaszczyznowe. Osoby dotknięte długim pozostawaniem bez pracy charakteryzują się mniejszą zatrudnialnością, przez co ich szanse na znalezienie (pierwszego lub ponownego) zatrudnienia są ograniczone. Skutki długotrwałego bezrobocia pojawiają się także na płaszczyźnie społecznej, powodując poczucie izolacji.”
B. Urbaniak	2016	„Bezrobocie długookresowe, czyli takie, trwa dłużej niż dwanaście miesięcy, jest wyrazem bezsilności osoby bezrobotnej oraz instytucji odpowiedzialnych za aktywną politykę rynku pracy wobec braku możliwości przywrócenia do pracy. Jego efektem jest niepełne wykorzystanie zasobów pracy i postępująca deprecjacja kapitału ludzkiego. Jest to najtrudniejszy rodzaj bezrobocia, które może doprowadzić do trwałego wykluczenia z rynku pracy bezrobotnych, którzy zwątpili w możliwość uzyskania pracy w perspektywie kolejnych miesięcy jej bezskutecznego poszukiwania.”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wybranych definicji długotrwałego bezrobocia [Niedzielski, Domańska, 2005, s. 16; Stańko, 2008, s. 42; Woźniak, 2010, s. 9; Balcerowicz-Szkutnik, 2014, s. 145; Kucharski, 2015, s. 177; Maksim, Wojdyło-Preisner, 2015, s. 118; Urbaniak, 2016, s. 146]

Choć pojęcie długotrwałego bezrobocia jest różnie definiowane w literaturze przedmiotu (Tabela 1), to niemalże w każdej definicji długotrwałe bezrobocie

zostało określone jako istotny problem ekonomiczno-społeczny, skutkujący wykluczeniem społecznym, dezaktualizacją posiadanego kapitału ludzkiego oraz licznymi konsekwencjami dotyczącymi zarówno samych bezrobotnych, jak i całej gospodarki. W sferze ekonomicznej powoduje bowiem długotrwałe niewykorzystanie znacznych zasobów siły roboczej na rynku pracy.

Rysunek 1. Typy osób długotrwałe bezrobotnych w Polsce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [Woźniak, 2010, s.10-13]

W sferze społecznej jest zaś potwierdzeniem degradacji zawodowej, materialnej oraz socjalnej całych grup społecznych bezpośrednio dotkniętych bez-

robociem. Natomiast w sferze indywidualnej skutkuje obniżeniem statusu zawodowego, niewykorzystaniem kwalifikacji lub uniemożliwieniem ich zdobycia bądź podniesienia, obniżeniem poziomu życia osoby długotrwałe bezrobotnej oraz całej jego rodziny [Banaszkiewicz, Komorowska, 2012, s. 135).

Niezbędne zatem staje się podjęcie działań, które hamowałyby poziom długookresowego bezrobocia. Rozwiązaniem w tym przypadku może być utworzenie typologii osób długotrwałe bezrobotnych (Rysunek 1) i opracowanie sposobów na pracę z danymi osobowościami pozostającymi bez pracy tak, aby pomoc długotrwałe bezrobotnym była efektywna.

I choć rokowania na podjęcie zatrudnienia przez długotrwałe bezrobotnych często nie są optymistyczne, to nie należy lekceważyć prób pomocy tej grupie. Bowiem z jej powrotem na rynek pracy należy upatrywać znacznego zmniejszenia się problemów natury ekonomicznej i pozaekonomicznej – mających wpływ na gospodarkę.

2. DOBÓR KRAJÓW DO BADANIA I ICH GRUPOWANIE

Przedstawiając długotrwałe bezrobocie w Polsce na tle wybranych krajów Unii Europejskiej koniecznym było dokonanie wyboru uwzględnionych w badaniu krajów. Dodatkowo ich pogrupowanie celem przedstawienia wyników badań w sposób umożliwiający obiektywną ocenę tego bezrobocia. I tak wyniki badań długotrwałego bezrobocia w Polsce analizowano i zaprezentowano na tle następujących grup:

- Grupa Wyszehradzka, w skład której wchodzi: Czechy, Słowacja, Węgry i Polska;
- Kraje Beneluxu, w skład której wchodzi: Holandia, Belgia, Luksemburg;
- Gospodarki krajów skandynawskich, w ramach której zaprezentowano: Norwegię, Szwecję, Finlandię i Danię;
- Dojrzałe gospodarki rynkowe UE, w ramach której badano kraje takie jak: Niemcy, Francja, Wielka Brytania;

Dokonanie wyboru grup, na których tle badano długotrwałe bezrobocie w Polsce uzasadnione było z jednej strony dostępnością danych statystycznych za lata 2000-2015, zaś z drugiej chęcią przedstawienia i oceny tego bezrobocia na tle różnego rodzaju gospodarek w Europie przed i w trakcie członkostwa w Unii Europejskiej oraz przed i w trakcie trwania kryzysu gospodarczego, którego początek zaczął się w trakcie 2007 r.

W pierwszej kolejności do badań wybrano Grupę Wyszehradzką (V4), której jednym z członków jest Polska. Zakłada ona współpracę Czech, Słowacji, Węgier i Polski w ramach samej Grupy Wyszehradzkiej, Unii Europejskiej, z innymi partnerami oraz w ramach NATO i innych organizacji międzynarodowych. Na etapie prac badawczych kraje powyżej grupy oceniono jako kraje Europy

środkowowschodniej o podobnych uwarunkowaniach historyczno-gospodarczych, podlegające transformacji gospodarczej w zbliżonym okresie i posiadające podobne cele co do rozwoju gospodarczego.

Drugą grupę badawczą tj. Kraje Beneluxu wybrano do badania długotrwałego bezrobocia ze względu na historyczne znaczenie tej grupy oraz fakt, że Benelux jest prekursorem integracji europejskiej na ograniczonym obszarze. Zaś ze względu na wielkość krajów, których dotyczy, jest ciekawą alternatywą do analizy przedmiotu badania w porównaniu z długotrwałym bezrobociem w krajach Grupy Wyszehradzkiej i Dojrzałych gospodarek rynkowych UE.

Kolejną interesującą naukowo grupą była grupa krajów skandynawskich, w których kultura pracy wyraźnie oparta jest na optymalizacji procesów produkcyjnych. Ponadto charakteryzuje się największym podejściem socjalnym do swoich obywateli na tle innych krajów europejskich oraz przywiązywaniem dużej wagi do właściwego kształtowania warunków i kultury pracy, w szczególności do kreowania optymalnego łączenia pracy zawodowej z życiem prywatnym.

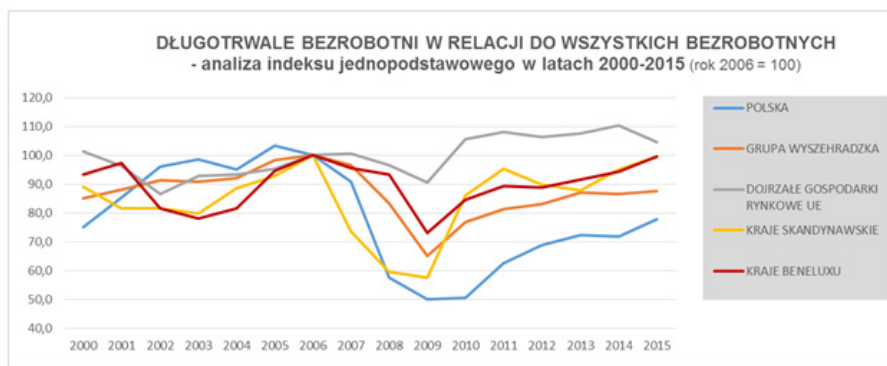
Ostatnią grupą badawczą są kraje, które uznaje się powszechnie za duże rozwinięte gospodarki rynkowe mające największy wpływ na rozwój i politykę gospodarczą Unii Europejskiej. Stąd grupę na potrzeby niniejszego badania nazwano „Dojrzałe gospodarki UE” i w ramach tej grupy badano długotrwałe bezrobocie Niemiec, Francji i Wielkiej Brytanii.

3. ANALIZA WYNIKÓW

Na podstawie zgromadzonych danych statystycznych z bazy OECD związanych z długotrwałym bezrobociem dokonano pomiaru wartości indeksu jednopodstawowego za rok bazowy ustalając rok 2006, który jest ostatnim rokiem przed rozpoczęciem kryzysu finansowego i gospodarczego. Na podstawie przeprowadzonych badań ustalono, że największe tempo wzrostu długotrwałego bezrobocia w latach 2000-2015 odnotowały kraje Beneluxu (z 94,2% w roku 2000 do 99,6% w roku 2015) oraz Dojrzałe gospodarki UE (z 102,2% w roku 2000 do 107,3% w roku 2015), najniższy wzrost długotrwałego bezrobocia odnotowały zaś Kraje skandynawskie (wzrost z 99,6% do 101,0% w latach 2000-2015). Jednocześnie należy podkreślić, że wyniki krajów Grupy Wyszehradzkiej charakteryzowały się najniższym po Krajach skandynawskich wzrostem w badanych latach (1,9%), mimo iż długotrwałe bezrobocie w Polsce wzrosło o 2,8% w latach 2000-2015. Wyniki przeprowadzonego badania zobrazowano na Wykresie 1.

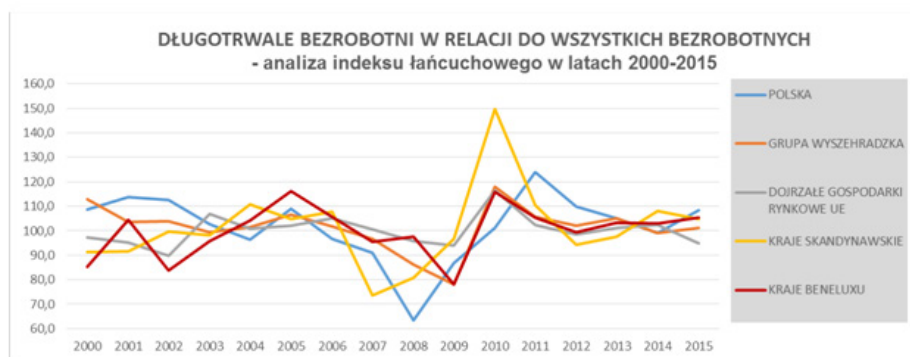
Wykres 1. Długotrwałe bezrobotni w relacji do wszystkich bezrobotnych – analiza indeksu jednopodstawowego Polski na tle wybranych grup krajów Unii Europejskiej w latach 2000-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych OECD, <http://stats.oecd.org/> – dostęp z dnia 24.11.2016

Następnie zbadano długotrwałe bezrobocie w Polsce i we wszystkich wcześniej wytypowanych grupach krajów mierząc wartości indeksu łańcuchowego. Wyniki tak przeprowadzonych badań zilustrowano Wykresem 2.

Wykres 2. Długotrwałe bezrobotni w relacji do wszystkich bezrobotnych – analiza indeksu łańcuchowego Polski na tle wybranych grup krajów Unii Europejskiej w latach 2000-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych OECD, <http://stats.oecd.org/> – dostęp z dnia 24.11.2016

W wyniku obserwacji danych stwierdzono, że zobrazowane wartości indeksu łańcuchowego wyraźniej wskazywały, iż pierwszy okres trwania kryzysu gospodarczego w Europie (lata 2007-2010) we wszystkich grupach krajów

charakteryzował się dużą dynamiką zmian w zakresie długotrwałego bezrobocia. Jednocześnie zaobserwowano, że najmniejszymi zmianami długotrwałego bezrobocia w całości badanych lat charakteryzowały się Dojrzałe gospodarki rynkowe UE, największą zaś Kraje skandynawskie oraz Polska.

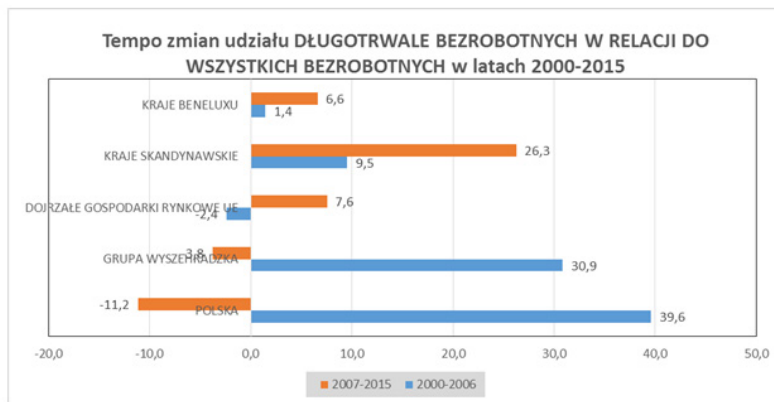
Tabela 2. Tempo zmian długotrwałego bezrobocia w relacji do całego bezrobocia w stosunku do roku poprzedniego - Polska na tle wybranych grup krajów Unii Europejskiej w latach 2000-2015

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
POLSKA	108,8	113,7	112,4	102,6	96,5	108,9	96,7	90,9	63,3	86,9	101,2	123,9	110,0	105,0	99,2	108,5
GRUPA WYSZEHRADZKA	112,9	103,5	103,8	99,4	101,4	106,6	101,8	96,7	86,2	78,2	118,0	105,6	102,2	105,0	99,2	101,2
DOJRZAŁE GOSPODARKI RYNKOWE UE	97,3	95,1	89,9	107,0	100,7	102,0	105,0	100,7	95,8	93,9	116,4	102,4	98,5	101,2	102,4	94,8
KRAJE SKANDYNAWSKIE	91,2	91,6	99,8	98,1	110,9	104,8	107,7	73,6	80,8	96,7	149,8	110,6	94,4	97,7	108,2	104,8
KRAJE BENELUXU	85,3	104,4	83,9	95,7	104,2	116,1	105,7	95,6	97,7	78,2	115,9	105,5	99,4	103,2	103,0	105,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych OECD, <http://stats.oecd.org/> – dostęp z dnia 24.11.2016

Celem pogłębienia analizy przedstawiono tempo zmian długotrwałego bezrobocia w relacji do całego bezrobocia za lata 2000-2015 w stosunku do roku poprzedniego od roku będącego przedmiotem badania (Tabela 2), czego wynikiem było potwierdzenie, że duże kraje rozwinięte o silnym uprzemysłowieniu charakteryzują się bardziej płaską dynamiką roczną niż kraje rozwijające się lub rozwinięte o mniejszej wielkości.

Wykres 3. Tempo zmian udziału długotrwałe bezrobotnych w relacji do wszystkich bezrobotnych dla Polski na tle wybranych grup krajów Unii Europejskiej w latach 2000-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych OECD, <http://stats.oecd.org/> – dostęp z dnia 24.11.2016

Następnie dokonano kolejnego pogrupowania danych celem określenia stopnia tempa zmian udziału długotrwałe bezrobotnych w relacji do wszystkich bezrobotnych w okresach skumulowanych, które podzielono na lata: 2000-2006 i 2007-2015 (Wykres 3). Na podstawie tak przedstawionych danych stwierdzono, że tempo wzrostu zmian udziału długotrwałe bezrobotnych w relacji do wszystkich bezrobotnych w Grupie Wyszehradzkiej było o 34,7% większe w okresie badań określanych jako przedkryzysowe, niż w okresie 2007-2015 (choć w przypadku Polski wyniki te w obu okresach były większe kolejno o 39,6% dla 2000-2006 i mniejsze o -11,2% dla lat 2007-2015). Największe tempo wzrostu w obu okresach skumulowanych zaobserwowano zaś w Krajach Skandynawskich (9,5% dla 2000-2006 i 26,3% dla 2007-2015), podczas gdy najniższe skumulowane wyniki wystąpiły w Dużych gospodarkach UE (-2,4% dla 2000-2006 i 7,6% dla 2007-2015), których funkcjonowanie oparte jest o przewagę technologiczną, gospodarczą i polityczną.

Na zakończenie badań przeliczono odchylenia standardowe i z-score dla wszystkich krajów wcześniej badanych w ramach grup. Wyniki wyliczeń zaprezentowane zostały w Tabeli 3.

Tabela 3. Długotrwałe bezrobocie w relacji do całego bezrobocia – Odchylenia standardowe i z-score indeksów łańcuchowych dla wybranych krajów Unii Europejskiej w latach 2000-2015

	tempo wzrostu 2000-2006	tempo wzrostu 2007-2015	tempo wzrostu 2000-2015	odchylenie 2000-2006	odchylenie 2006-2015	odchylenie 2000-2015	z-score 2000-2006	z-score 2007-2015	z-score 2000-2015
Czechy	44,4	3,3	47,8	9,4	-20,5	9,9	0,267	-0,860	0,261
Węgry	-5,9	3,6	-2,4	-41,0	-20,2	-40,2	-1,169	-0,850	-1,062
Polska	39,6	-11,2	28,4	4,5	-35,0	-9,5	0,129	-1,470	-0,250
Słowacja	45,3	-10,8	34,5	10,3	-34,6	-3,3	0,293	-1,455	-0,088
Francja	9,8	8,5	18,3	-25,3	-15,3	-19,6	-0,721	-0,643	-0,518
Niemcy	9,1	-23,3	-14,2	-26,0	-47,1	-52,1	-0,740	-1,981	-1,375
Wielka Brytania	-26,1	37,6	11,5	-61,1	13,8	-26,4	-1,743	0,579	-0,696
Dania	3,7	76,5	80,2	-31,3	52,7	42,4	-0,893	2,215	1,119
Finlandia	-16,5	12,1	-4,4	-51,6	-11,7	-42,3	-1,470	-0,491	-1,115
Norwegia	93,6	11,3	104,9	58,5	-12,5	67,1	1,669	-0,525	1,770
Szwecja	-42,7	5,2	-37,5	-77,8	-18,6	-75,4	-2,217	-0,781	-1,989
Belgia	-14,8	2,7	-12,1	-49,8	-21,1	-49,9	-1,421	-0,886	-1,318
Luxemburg	5,5	6,0	11,5	-29,6	-17,8	-26,4	-0,843	-0,749	-0,697
Holandia	13,5	11,1	24,6	-21,5	-12,7	-13,2	-0,614	-0,533	-0,349
średnie tempo zmiany udziału długotrwałe bezrobotnych w relacji do wszystkich bezrobotnych badanych krajów	11,3	9,5	20,8						
odchylenie standardowe	35,1	23,8	37,9						

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych OECD, <http://stats.oecd.org/> – dostęp z dnia 24.11.2016

W wyniku analizy wyliczonych danych stwierdzono, że największym zróżnicowaniem w stosunku do pozostałych badanych krajów charakteryzuje się Szwecja w latach 2000-2006 (z-score na poziomie -2,217) oraz Dania w latach 2007-2015 (z-score na poziomie 2,215). Z-score dla pozostałych krajów nie przekraczały granicy mniejszej od -2 i większej od 2 dla obu badanych okresów oraz lat 2000-2015 analizowanych łącznie.

PODSUMOWANIE

Przeprowadzone badania potwierdzają, że długotrwałe bezrobocie w Polsce i wybranych grupach krajów UE charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem poziomu i dynamiki tego zjawiska. Najlepsza sytuacja jest w krajach charakteryzujących się przewagą technologiczną i gospodarczą (Dojrzałe gospodarki rynkowe UE), najłabsza zaś w Polsce i całej Grupie Wyszehradzkiej. I choć najczęściej w literaturze omawiane są konsekwencje społeczne długotrwałego bezrobocia, tak nie należy również zapominać, że powyższe zjawisko skutkuje wieloma negatywnymi konsekwencjami dla rozwoju gospodarek. Wśród nich należy przede wszystkim zwrócić uwagę na koszty finansowania bezrobocia i jego skutków, niepełne wykorzystanie zasobów pracy, deprecjację kapitału ludzkiego, ale również zmniejszone generowanie bezpośrednich i pośrednich wpływów do budżetu oraz produktu krajowego brutto. Biorąc pod uwagę powyższe problem długotrwałego bezrobocia jest z pewnością takim, który wymaga skutecznych działań i podejmowania wciąż nowych inicjatyw celem efektywniejszej aktywizacji osób objętych powyższym zjawiskiem w każdej z gospodarek.

LITERATURA

- Balcerowicz-Szkutnik M., (2014), *Analiza przestrzenno-czasowa zjawiska bezrobocia w grupie państw nowych członków UE*, "Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach", nr 181.
- Banaszkiewicz D., Komorowska O., (2012), *Determinanty ryzyka bezrobocia długotrwałego wśród osób niepełnosprawnych i pełnosprawnych w Trójmieście*, "Zarządzanie i Finanse", nr 4.
- Bartosik K., Mycielski J., (2016), *Dynamika płac a długotrwałe bezrobocie w polskiej gospodarce*, "Bank i Kredyt", nr 47(5).
- Kostrzewska J., (2008), *Analiza zmian wielkości długotrwałego bezrobocia w Polsce na tle Unii Europejskiej w latach 1997-2005*, "Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie", nr 797.
- Kostrzewski Sz., Worach-Kardas H., (2008), *Zdrowotne i społeczno-ekonomiczne aspekty długotrwałego bezrobocia w środowisku wielkomiejskim*, "Problemy Higieny i Epidemiologii", nr 89(4).
- Kucharski L., (2015), *Bezrobocie długookresowe w Polsce w latach 2004-2013*, "Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach", nr 210.

- Maksim M., Wojdyło-Preisner M., (2015), *Determinanty długotrwałego bezrobocia w Polsce – perspektywa lokalna*, „Gospodarka Narodowa”, nr 4(278).
- Markowicz I., Bieszk-Stolorz B., Gdakowicz A., (2013), *Statystyczna analiza długotrwałego bezrobocia w powiecie sulecińskim w latach 2007-2011*, „Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania”, nr 31.
- Niedzielski E., Domańska L., (2005), *Bezrobocie a rozwój gospodarczy*, „Polityka społeczna”, nr 5.
- Noske M., (2012), *Bezrobocie długotrwałe – próba diagnozy wybranych psychologicznych problemów znalezienia i utrzymania pracy*, „Problemy Polityki Społecznej. Studia i Dyskusje”, nr 19.
- Szańko A., (2008), *Wykluczenie społeczne z rynku pracy w krajach Unii Europejskiej*, „Ekonomika i organizacja gospodarki żywnościowej”, nr 72.
- Urbaniak B., (2016), *W poszukiwaniu recepty na złagodzenie skali bezrobocia długookresowego w Unii Europejskiej*, [w:] Przywojska J., Warwas I., *Innowacje w zarządzaniu publicznym i polityce społecznej*, „Przedsiębiorczość i Zarządzanie”, tom XVII, nr 4.
- Woźniak M., (2010), *Oblicza bezrobocia długotrwałego*, „Polityka Społeczna”, nr 3.
- Woźniak M., (2011), *Alternatywna droga reintegracji długotrwałe bezrobotnych*, „Polityka Społeczna”, nr 10.

LONG-TERM UNEMPLOYMENT IN POLAND IN THE YEARS 2000-2015 COMPARED TO SELECTED COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION

Abstract: Long-term unemployment is the proof of the existence of permanent imbalances in the labor market. It has a lot of negative consequences in the economic, social and individual spheres. The purpose of this paper is to present the changes in the long-term unemployment in Poland and in the European Union countries in the years 2000-2015. The study used publicly statistical materials and elements of descriptive statistics. There are also presented review literature about long-term unemployment.

Keywords: long-time unemployment, the rate of change of long-time unemployment, effects of unemployment

